

Kratičká zpráva o morové nákaze

POVZBUZENÍ DO TĚŽKÉ DOBY
v jazyce 21. století

Jan Amos Komenský

Kratičká zpráva o morové nákaze

V jazyce 21. století

Původní název

**Zpráva kratičká
o morním nakažení**

Jan Amos Komenský

**Vydala
Poutníkova četba
2020**

Kratičká zpráva o morové nákaze

sestavená a vytištěná v roce 1632 českou církví pobývajících ve vyhnanství v polském Lešně, a to ze zvláštních důvodů, jež nastaly během zdejší epidemie moru.

*O caecas hominum mentes, ó pectora vana!
Quae nimis horrescunt ad pestem: sed minus illa
Crimina, quae pestem deducunt coelitus, horrent.*
(Anonym)

*Slepá bývá lidská mysl,
srdce hloupé v zkoušek lisu.
Nákazy se příliš děsí,
mor když silně zuří ve vsích –
víc než hříchů, ohavností,
jež přináší strastí dosti,
pro něž z nebes, z Boží dlaně,
mor přichází strašný na ně.
Chceš-li o tom vědět více,
ke knížce mé obrať líce.*

Když Pán Bůh z důvodů, jež zná jen on sám, dopustil na český národ žijící v čistém náboženství vyhnanství z vlasti, dotknulo se to i nás. Božím řízením jsme se dostali do zemí Polské koruny, pod vládu vrchnosti, která nám kromě čistého náboženství a kázání Božího slova zajistila i bydlení a živobytí na svých pozemcích a držela nad námi ochrannou ruku. Až dosud jsme tedy pokojně odpočívali pod vládou této vrchnosti, bez útisku a trápení, jež jsme museli snášet ve své vlasti. Za to chceme s vděčným srdcem děkovat Bohu a hodláme to neustále připomínat všem lidem, aby se oné vrchnosti dostalo za sloužené pochvaly.

Když však Bůh v této době (kdy jsme žili pod vládou zmíněné křesťanské vrchnosti) dopustil, aby na zdejší obyvatele, mezi nimiž nám vrchnost přidělila místo k životu, přišla morová nákaza, viděli jsme, jak se místní chovají k lidem, které zasáhla Boží morová rána. Podle našeho názoru bylo jejich chování tvrdé, odporovalo Božímu slovu a příliš se lišilo od našich zvyklostí, jichž se držíme při jednání s takovými lidmi. A tak jsme proti tomu občas něco namítali a vysvětlovali, co si o tom myslíme a jak se v takových případech obvykle chováme. Jenže jakkoli dobře a křesťansky jsme to mysleli, někteří lidé nám to zle vyčítali a uráželi nás, že jsme všeteční a opovážliví lidé. Navíc jsme si museli vyslechnout téměř stejná slova, jaká kdysi říkali sodomští zbožnému Lotovi, když se je snažil odradit od zlých skutků: „Sám je tu jen jako host a bude dělat soudce!“ (Gn 19,9)

Rozhodně se tu nesnažíme přebrat vládu, ale stejně jsme to nemohli jen tak přejít, neboť dobře víme, jak moc záleží na správném vyučování o lásce a vytrvalém prokazování těžké lásky skutkem. Vždyť když Pán Ježíš napomínal dva sbory v Asii, nejdřív je pochválil, ale pak v obou případech dodává, že jim něco málo schází, a volá je k nápravě (Zj 2,14.20). Efezskému sboru však říká (Zj 2,4): „Ale to mám proti tobě, že už nemáš takovou lásku jako na počátku.“ Tady už netvrdí, že je to maličkost, ale naopak nám jasně ukazuje, že na svaté lásce velmi záleží. Takže máme za to, že kvůli Boží morové ráně i nesprávnému chování mnoha lidí během ní je i v těchto místech třeba všechny povzbuzovat ke skutečně láskyplnému jednání, aby chom lásku neztratili. Z toho důvodu jsme se rozhodli o tom napsat kratičkou zprávu a vydat ji, což děláme s následujícími úmysly:

1. Abychom vyvrátili nařčení z opovážlivosti a všetečnosti a ukázali, že nás z toho obviňují neprávem.

2. Aby se všeobecně vědělo, co si myslíme o morové nákaze a jak postupujeme v případě lidí, které zasáhla. Což děláme podle učení Božího slova a s vážným uvažováním o Božím prozřetelném řízení všech věcí.

3. Abychom v této věci poučili naše milé zdejší spolubratry a přátele – s nimiž žijeme v témže uspořádání a máme vůči nim křesťan-

ská a bratrská práva – a pokud to bude možné, pomohli jim opustit škodlivé zvyky i obyčeje a osvojit si mírnější způsob jednání s lidmi zasaženými Boží morovou ranou. Kéž nám v tom požehná všemohoucí Bůh, amen.

O morové nákaze by se toho dalo napsat hodně, což už také udělala spousta učených mužů v různých dobách i jazycích. My se však v této zprávě určené pro naši potřebu a k posílení našich spolubratrů budeme věnovat následujícím třem otázkám:

I. Co si myslíme o morové nákaze jako křesťané na základě učení Písma svatého?

II. Co v době morové nákazy děláme a co učíme dělat – buď všeobecně každého člověka, nebo některé zvlášť?

III. Jak se chováme a radíme chovat ke křesťanům zasaženým nebo i usmrčeným morovou nákazou?

První část

Různí lidé mají na morovou nákazu různé názory. My však nehodláme rozebírat, co si o tom myslí a píše ten či onen – chceme zastávat jen to, co čteme v Písmu svatém a jak podle něj máme přemýšlet o morové nákaze. Vždyť držet se Písma je ta nejpovinnější, nejužitečnější i nejbezpečnější věc pro nás i každého křesťana.

Stručně řečeno: myslíme si, že morová nákaza je bolestivá metla našeho Pána Boha. On sám ji má ve svých rukou a v určitých dobách ji ukládá určitým zemím, obcím a osobám, které zasáhne těžkou nemocí i smrtí.

K potvrzení našeho názoru i k podrobnějšímu vysvětlení celé věci se podíváme na následující body:

I. Podle čeho poznáme, že tuto metlu má ve svých rukou sám Bůh a vede ji a švihá nás s ní, jak sám chce? Předně o tom máme svědectví samotného Pána Boha. Vždyť takto hrozil svému lidu: „Shromáždíte-li se do svých měst, pošlu mezi vás mor...” (Lv 26,25). A faraónovi řekl: „Vždyť už tehdy, když jsem vztáhl ruku, abych bil tebe

i tvůj lid morem, mohl jsi být vyhlazen ze země. Avšak proto jsem tě zachoval atd.“ (Ex 9,15).

U proroka Ezechiele Bůh opět prohlašuje, že to on sám posílá mor na zemi (Ez 14,19). A znovu říká: „Nyní hleďte, jsem jedině já, jiný bůh vedle mne není, já usmrcuji i obživuji, zdeptal jsem, a zase zhojím, není, kdo by vytrhl z mé ruky“ (Dt 32,39). Totéž Bohu přiznávají i jeho svatí. Svatá Chana řekla: „Hospodin usmrcuje i obživuje...“ (1S 2,6). Samuelova kniha svědčí, že „Hospodin dopustil na Izraele mor od toho jitra až do určeného času“ (2S 24,15). A když Boží prorok Abakuk popisuje uvedení Božího lidu do kenaanské země, říká, že před jeho tváří – před Hospodinovou tváří – se žene mor a náказа. Tím chce na jednu stranu ukázat, jak mnoho obyvatel země Bůh tou ranou zahubil, a na druhou stranu dokládá, že morová rána je jako služebník a předchůdce samotného Boha a že ji před sebou posílá, kam chce (Ab 3,5). Totéž nám potvrzuje i vznešený filozof a lékař Konrad Gessner, když říká: „Remedia certa adversus pestem nulla habemus; forte non placet Deo, ut contra flagellum suum peccatis nostris debitum ullum certum praesidium habeamus.“ Tj.: „Proti morové nákaze nemáme žádný spolehlivý lék; možná se Bohu nelíbí, abychom měli spolehlivé prostředky proti jeho metle, kterou jsme si vysloužili svými hříchy.“

II. Jak vypadá použití této metly? Je nenápadná, náhlá a dokáže rychle udeřit (Kaz 9,12). Což vidíme i z toho, jak se jí přezdívá. Lidé jí říkají morová nákaza číhající v mlze či „osidlo lovce“ (Ž 91), čímž chceme vyjádřit, že nechápeme, jak a odkud přichází. Také se jí říká „střela létající ve dne“ jako připomínka, že na lidi přichází stejně prudce jako vystřelený šíp. Je to těžká, bolestivá a mocná Boží metla, jež s sebou přináší veliké trápení, často poškození mysli, paměti i celého těla, a když Bůh člověka neposilní, i smrt. Z toho důvodu se jí také přezdívá „Boží meč“ (1Pa 21,16), nejjedovatější morová nákaza či ovzduší zabíjející v pravé poledne. Což vidíme i na příkladech: V Egyptě za jedinou noc zemřelo vše prvorozené z lidí i z dobytka (Ex 12,29). V izraelském lidu zahynulo za necelé tři dny sedmdesát

tisíc lidí (2S 24,15). V Sancheribově vojsku bylo za jednu noc pobito sto osmdesát pět tisíc mužů a zřejmě také umřeli na boláky a vředy (2Kr 19,35). U proroka Izajáše se v 10. kapitole přirovnává mor k ohni (Iz 10,16). Králi Chizkijášovi přivodil jeden vřed smrtelně nebezpečnou nemoc, dokud ho Bůh s použitím suchých fíků neuzdravil (2Kr 20,1.7).

III. Jak Bůh svou metlu používá? Především podle své moudrosti a vlastního úsudku a na nic se přitom neohlíží ani na vůli, ani na názory žádného svého stvoření. To vidíme ze slov svatého Pavla, který o Bohu prohlašuje, že lidem určil pevná roční údobí i hranice lidských sídel (Sk 17,26). Nebo i ze slov samotného Boha, jenž říká: „Moje rozhodnutí platí a co se mi líbí, uskutečním“ (Iz 46,10).

Používá ji také podle své svobodné vůle, jak chce, aby člověka ranil nebo i usmrtil; u koho chce, bez přijímání osob; a kdy chce. To nám potvrzuje spousta zkušeností a mnoho příkladů i samotné Písmo. Například David v jednom Žalmu říká: „Náš Bůh je v nebesích a všechno, co chce, koná“ (Ž 115,3).

Používá ji také mocně a moudře, takže mu to nikdo nedokáže překazit. Žádný člověk se před ní nedokáže ochránit nebo se jí nějakou svou chytrostí či opatrností vyhnout. Což jasně vidíme z Jóbových slov, kde říká: „Uznávám, že všechno můžeš a že žádný záměr tobě není neproveditelný“ (Jb 42,2). I král Nebúkadnesar vyznal, že Bůh „podle své vůle nakládá s nebeským vojskem i s obyvateli země. Není, kdo by mohl zabraňovat jeho ruce a ptát se ho: „Co to děláš?““ (Da 4,32). Bůh v tomto skutečně dovede lapit moudré jejich chytrostí (Jb 5,13).

Zároveň svou metlu používá uvážlivě a s rozumem, ne padni, komu padni, aby slepě bil a zabíjel každého, kdo mu přijde pod ruku. Naopak si pečlivě rozmyšlí, koho, kdy a jak touto ranou navštíví. Což můžeme vidět ve Zjevení, kde sv. Jan říká: „A hle, kuň sinavý, a jméno jeho jezdce Smrt, a svět mrtvých zůstával za ním. Těm jezdcům byla dána moc, aby čtvrtinu země zhubili mečem, hladem, morem a dra-vými šelmami“ (Zj 6,8). A Ezechiel: „Třetina v tobě zemře morem

a zajde uprostřed tebe hladem, třetina padne okolo tebe mečem“ (Ez 5,12). Pán však neodměřuje jen počet lidí, jak mnoho jich kdy má zemřít, ale označuje i jednotlivé osoby, které mají být vzaty či zachovány. Což poznáváme nejen z Jóbova prohlášení: „Jestliže jsou stanoveny jeho dny, počet jeho měsíců je ve tvé moci, nepřekročí cíl, jež jsi mu vytkl“ (Jb 14,5), ale i z Božích slov u Ezechiele: „Procházejte městem za ním a bijte bez lítosti a bez soucitu. Starce, mladíka, pannu, děti i ženy zabíjejte, šířte zkázu. Nepřistupujte však k nikomu z těch, na nichž je znamení“ (Ez 9,5–6). A sv. Jan říká: „A hle, jiný anděl vystupoval od východu slunce; v ruce držel pečtidlo živého Boha a mocným hlasem volal na ty čtyři anděly, jimž bylo dáno škodit zemi i moři: „Neškodte zemi, moři ani stromoví, dokud neoznačíme služebníky našeho Boha na jejich čelech!““ (Zj 7,2–3). Podobně i v Žalmech se píše: „Byť jich po tvém boku padlo tisíc, byť i deset tisíc tobě po pravici, tebe nestihne nic takového“ (Ž 91,7).

Bůh také používá svou metlu spravedlivě, takže žádný postižený, zabítý ani kdokoli jiný ho nemůže obvinít z nespravedlnosti či krutosti. Copak si se svým stvořením a nádobami nemůže dělat, co chce? Copak nemůže hřešící lidi spravedlivě postihnout tvrdými tresty? Kdo může říct: „Jsem čistý, bez hříchu“ (Př 20,9)? Daniel to vše dobře věděl, a když hovořil o Božích metlách, jež těžce zasáhly Boží lid, prohlásil: „Hospodin, náš Bůh, je spravedlivý ve všech svých činech, které koná“ (Da 9,14). Nebo když byl sám David těžce zasažen, schválil to slovy: „Byl jsem pokořen a bylo mi to k dobru, naučil jsem se tvým nařízením“ (Ž 119,71). V Žalmu 145,17 dodává: „Hospodin je spravedlivý ve všech svých cestách, milosrdný ve všech svých skutcích.“ Přitom Bůh nezapomíná na své milosrdenství a slitování, jak ukazuje následující situace: Když skrze svého anděla bil izraelský lid a už sahal i na Jeruzalém, Písmo říká, že Hospodina pojala nad tím zlem lítost a řekl andělu, jenž šířil mezi lidem zkázu: „Dost, již přestaň“ (2S 24,16).

Také svou metlu používá bez stranění a přijímání osob, nedělá rozdíly mezi králem či pánem a jeho poddaným, mezi bohatým a chu-

dým, mezi knězem a jeho posluchačem, mezi lékařem podávajícím léky a pacientem, který je užívá, mezi mladým a starým, mezi silným a slabým, mezi krásným a škaredým, mezi zbožným věřícím a bezbožným nevěrným člověkem. Boží Duch to dokresluje, když říká, že „všichni mají stejný úděl“ (Kaz 9,3). Bůh potvrzuje totéž skrze proroka Jeremjáše: „Všichni muži, kteří mají v úmyslu vstoupit do Egypta, aby tam pobývali jako hosté, zemřou mečem, hladem či morem a žádný z nich nepřežije a neunikne tomu zlu, které na ně uvedu... Nyní tedy vězte, že zemřete mečem, hladem či morem na místě, kam chcete jít a pobývat tam jako hosté“ (Jr 42,17.22).

Svou metlu pak používá buď sám bez prostředků, nebo skrze různé prostředky.

Bez prostředků, když neznáme ani nedokážeme určit žádné vnější příčiny, proč a odkud kdo dostal vředy či boláky. Takový příklad vidíme na dobytku, který Bůh zahubil v Egyptě (Ex 9,6), nebo u krále Chizkijáše, jenž byl bez prostředků raněn vředem (Iz 38,1).

Skrze prostředky jedná, když aspoň částečně vidíme nebo víme, kdo je ten, skrze něhož to Bůh dělá. David například viděl anděla s mečem; a když my vidíme a cítíme jedovatou páru, chápeme, že jde o Boží vnější prostředek; nebo když někdo vejde do nakaženého místa, dělá něco s nakaženými osobami nebo si na sebe obléká jejich šaty, a pak ho postihne morová nákaza, víme, že si Bůh tento prostředek použil k vykonání svého úmyslu. Samozřejmě je také zřejmé, že všichni se nenakazí týmiž prostředky. Z toho důvodu si myslíme, že když někdo onemocní vředy, je hloupé se neustále vyptávat a dohadovat se: „Kde k tomu přišel? Jak se nakazil?“ Spíš by lidé měli vzdát čest Bohu, že to dělá on, u koho chce a jak chce.

IV. K jakému cíli Bůh svou metlou směřuje? Pán Bůh nám sice nezjevuje všechny důvody svého jednání, ale přesto můžeme zbožně prohlásit, že to dělá, aby:

1. Skrze to potrestal některé země, města a domy. Víme totiž, že tím hrozíval svému lidu, když ho nebudou poslouchat. I Mojžíš podobně mluvil k izraelskému lidu: „Hospodin způsobí, že se tě bude

držet mor, dokud s tebou neskončuje v zemi, kterou přicházíš obsadit. Hospodin tě bude bít úbytěmi a zimnicí, palčivou horečkou, mečem, obilnou rzí a snětí; ty tě budou pronásledovat, dokud nezanikneš“ (Dt 28,21–22). Skrze Jeremjáše také hrozí: „Obyvatele tohoto města, lidi i dobytek, raním těžkým morem a pomřou... Kdo bude sídlit v tomto městě, zemře mečem, hladem a morem“ (Jr 21,6.9). A ve 29. kapitole říká Hospodin zástupů toto: „Hle, pošlu na ně meč, hlad a mor, naložím s nimi jako s trpkými fíky, které se nedají jíst, jak jsou odporné. Budu je pronásledovat mečem, hladem a morem. Učiním je obrazem hrůzy pro všechna království země, předmětem kletby, úděsu, posměchu a potupy ve všech pronárodech, kam jsem je vyhnal“ (Jr 29,17.18). A ve verši 32,24: „Hle, náspy! Přitáhli k tomuto městu, aby je dobyli. Město bude vydáno do rukou Kaldejců, kteří proti němu bojují; padne mečem, hladem a morem. Co jsi mluvil, to se stane, ty sám na to budeš patřit.“ Ve verši 34,17 Hospodin prohlašuje: „Protože jste mě neuposlechli a nevyhlásili každý svobodu svému bratru a bližnímu, hle, vyhlašuji proti vám, je výrok Hospodinův, volnost meči, moru a hladu. Učiním vás obrazem hrůzy pro všechna království země.“

2. Dal svým dětem důvod se pokořit a povzbudil je k modlitbám.

3. Některé tím vyzkoušel ve víře a v trpělivosti.

4. U některých zjevně prokázal svou moc a milosrdenství tím, že jim pomůže.

5. Jiným dal prostřednictvím nemoci postihující jejich okolí výstrahu, aby činili pokání a dali si pozor na své jednání.

6. Některé lidi skrze tuto ránu vzal ze světa – u jedněch tak ukončil jejich bolest a u druhých učinil přítrž trápení, jež působili ostatním.

7. Aby vyzkoušel, jaký soucit budou mít zdraví s nemocnými, jak milosrdně s nimi budou jednat a jak jim budou prokazovat své přátelství.

8. Svatý Cyprián, kartaginský biskup a mučedník, napsal knihu o smrtelnosti (takto označoval morovou nákazu). V rámci zbožného

rozjímání o této věci, o cíli a užitku morové nákazy, pak pronesl následující slova:

„Co říct dále, milí bratři? Vždyť jak potřebné a jak velmi užitečné je to, že morová nákaza (která sice vypadá hrozně a krutě) jasně ukáže, jak každý v této době plní své povinnosti vůči bližním, a vyzkouší myšlení lidských srdcí! Za morové rány se jasně projeví následující: Jestlipak zdraví rádi poslouží nemocným? Jestlipak se pokrevní přátelé i sousedé opravdově milují? Jestlipak se hospodáři umějí slitovat nad svým nemocným služebnictvem? Jestlipak lékaři slouží nemocným, když je žádají o pomoc, nebo je opouštějí? Jestlipak si divocí, vzteklí a opovážliví lidé dál udrží svá předsevzetí? Jestlipak lakomci svou nenasytnou žádost po bohatství aspoň na chvíli udusí strachem ze smrti? Jestlipak se pyšní pokoří? Jestlipak bezbožní ustoupí od své nevázanosti? Jestli když boháči uvidí, jak odcházejí jejich milí přátelé, začnou být štedřejší k nuzným a chudým, aby nakonec sami nezemřeli bez dědiců? Zkrátka, i kdyby morová nákaza neudělala nic jiného, křesťanům a Božím služebníkům přináší aspoň to, že začínáme toužit po mučednictví, protože se učíme nebát se a neštítit se smrti. Jsou to vynikající cvičení a nejde jen o samotné vyprovázání mrtvých těl na hřbitov. Přinášejí nám slávu i statečnost myslí, a když se postavíme tváří v tvář smrti, zároveň nás to připravuje na věčnost.“

V. Na závěr tohoto oddílu by se někdo mohl slušně zeptat: „Jestlipak Bůh během morové nákazy zvlášť pamatuje na zbožné, věřící a poslušné lidi a bere na ně ohled?“ Odpověď:

Samozřejmě že na ně Bůh zvlášť pamatuje, což jasně prohlásil skrze proroka Ezechiele: „Nebo kdybych na tu zemi poslal mor a vyhlil na ni své rozhořčení krveprolitím, aby z ní byli vymýceni lidé i dobytek, Noe, Daniel a Jób v ní, jakože jsem živ, je výrok Panovníka Hospodina, nevysvobodí ani syna, ani dceru. Svou spravedlností vysvobodí jen sami sebe“ (Ez 14,19–20). Navíc se povzbuzující zaslíbení uvedená v Žalmu 91, slibující bezpečí i při této ráně, vztahují právě na ty, kdo doufají v Boha, kdo ho milují a kdo poznali a vzývají jeho

jméno. Žádný z nás se však nevyrovná Noemovi, Jóbovi ani Danielovi, a i kdyby na sebe někdo nevěděl nic bezbožného, přesto musí společně se svatým Pavlem vyznat, že ani to ho neospravedlňuje. Takže si nikdo z nás také nemůže slibovat, že se v jeho případě určitě splní to, co se tu říká o Noemovi, Jóbovi a Danielovi. Bůh sice častokrát postihuje morovou nákazou i ty nejzbožnější lidi, ale ne proto, aby je nějak zvlášť vytrestal. Spíš to dělá, aby odhalil nevďěčnost a nedostatek péče u ostatních lidí. A jaké je Boží myšlení, když dopouští takové všeobecné pohromy jako hlad, mor a meč, můžeme pochopit z hrozby zapsané u proroka Ezechiele, kde se říká: „Toto praví Hospodin: Chystám se na tebe a tasím svůj meč z pochvy; vyhladím z tebe spravedlivého i svévolníka. Proto, abych vyhladil z tebe spravedlivého i svévolníka, tasím svůj meč z pochvy na všechno tvorstvo od Negebu až na sever“ (Ez 21,8–9). A když bývají během takových soudů zasaženi stejnou měrou zbožní i bezbožní, potřebujeme si vzpomenout na slova sv. Petra: „Jestliže i spravedlivý bude stěží zachráněn, kde se ocitne bezbožný a hříšný?“ (1Pt 4,18). A znovu, co říká prorok: „Toto praví Hospodin: Hle, ti, jimž nebylo určeno pít kalich, ti jej musejí pít, a ty bys zůstal bez trestu? Nezůstaneš bez trestu, určitě budeš pít“ (Jr 49,12).

Druhá část

Co je pak třeba dělat v době morové nákazy, ať už to mají dělat všichni všeobecně, nebo někteří zvlášť, na to máme následující názor:

1. Všichni především potřebují pečlivě chránit své duše před duchovní nákazou skrze bludy, pověry, hříchy a nevěru. K tomu jsou třeba následující věci:

1. Horlivé modlitby k Pánu Bohu za spasitelnou milost a za zachování a upevnění v ní až do smrti. A pokud by to byla Boží vůle, pak i za odnětí té rány nebo záchranu života během ní.

2. Právě pokání, které spočívá v rozpoznání svých hříchů i bludů a v upřímné lítosti nad tím, že jsme se jimi poskvřili a rozhněvali

svého Boha. Samozřejmě pak i v tom, že je skutečně opustíme a začneme dělat to, co nám přikazuje Bůh.

3. Jsou třeba i společné modlitby a pravidelné přicházení k Božímu slovu, kdy mu nasloucháme, vpouštíme ho do svého srdce a obracíme se k dobrému. Že se v době morové nákazy nemají zavírat církevní shromáždění určená ke slyšení Božího slova a svatým modlitbám, vidíme dobře z prosby, kterou vyslovil král Šalomoun při posvěcení chrámu: „Bude-li v zemi hlad, bude-li mor, obilná rez či sněť, kobylinky nebo jiná havěť, budou-li ho v zemi jeho bran sužovat nepřátelé či jakákoli rána a jakákoli nemoc, vyslyš každou modlitbu, každou prosbu, kterou bude mít kterýkoli člověk ze všeho tvého izraelského lidu, každý, kdo pozná svou ránu a svou bolest a rozprostře své dlaně obrácen k tomuto domu. Vyslyš z nebes, ze sídla, kde přebýváš, a odpusť, odplat' každému podle všech jeho cest, neboť znáš jeho srdce – vždyť ty sám jediný znáš přece srdce lidských synů“ (2Pa 6,28–30).

4. V této době je také třeba pečlivě zkoumat, jak jistí jsme si svým vyvolením k Božímu synovství a dcerství i k věčnému životu. Což poznáváme a utvrzujeme se v tom díky rostoucí jistotě víry ve vykoupení z hříchů, z ďablovy moci i z Božího hněvu skrze Krista – a také z toho, že na sobě vidíme obnovu a posvěcení z Ducha svatého, odkud pramení pokojné svědomí před Bohem.

5. Více než v jiných dobách je třeba si navzájem prokazovat milosrdenství, spravedlnost a věrnost.

6. Smíření jedněch s druhými a usilování o pokoj, lásku a svornost.

7. Pilné a časté přemýšlení o všem, co má každý křesťan vědět o morové ráně.

8. Podřízení se Pánu Bohu a pokorné odevzdání se jeho vůli. I kdyby se třeba rozhodl zasáhnout nás tou jedovatou nemocí i smrtí a povolat nás ze světa, ať to jako svrchovaný Bůh udělá, ale přitom ve své dlani milostivě zachová naši duši.

9. A nakonec je třeba upřímná důvěra k Bohu, že cokoli dopustí, neopustí. A že žádná věc na světě, ani tato těžká rána, nás nemůže odloučit od jeho milosti (Ř 8,39).

II. Na druhém místě je třeba chránit svá fyzická těla před tělesnou nákazou, ale přitom dál ponechávat plnou vládu nad svým životem Pánu Bohu. Tuto ochranu je třeba provádět tak:

1. Aby každý pracoval ve svém povolání a zůstával doma, bez zbytečného toulání po náměstí, po ulicích a po domech, když to není třeba.

2. Aby se každý chránil před mlhou a vlhkým ovzduším.

3. Aby užíval prostředky chránící krev před zkažením a nemocí, jak se o tom zmiňují známé ústně předávané i psané lékařské zprávy.

Někteří by pak v době morové nákazy měli navíc dělat ještě toto:

Předně kněží a správci lidských duší, ti mají:

I. Pilně vyučovat lid věcem, které jsou v době morové rány povinni vědět a znát, jako:

1. Správnému smýšlení o morové ráně podle Písma svatého. Nemají před nimi ukrývat ani zatajovat její dobré účinky, aby snad nevědomost v této věci neplodila v jejich mysli přílišný strach nebo krutost vůči bližním postiženým tou ranou nebo zoufalství nebo zapomínání na Boha nebo neúctu ke křesťanským tělům zabitým tou ranou nebo urážení moudrých lidí, kteří chápou Boží jednání během této rány a stojí ve svém povolání, nebo zpochybňování věčného spasení nemocných, jež umírají v bolestech na mor, nebo i další zlé věci.

2. Správnému smýšlení i o té nemoci a smrti, pokud by ji Pán Bůh chtěl na někoho dopustit. Ať se na ni připravují, protože nikdo neví, na koho jsou Boží šípy namířeny, koho mají trefit a koho ušetřit.

3. Správnému a dobrému smýšlení o lidech, které ta rána postihla nebo zabila. Aby jimi nadutě nepohrdali, jako by proto měli být horší než jiní lidé.

4. Náležité službě nemocným, kteří se nemají opouštět.

II. Když správci takto vyučují svůj církevní lid, jsou zároveň podle potřeby povinni navštěvovat, utěšovat a upevňovat v důvěře v Boží milost každého ze svých posluchačů, kterého Pán Bůh zasáhne touto ranou. Tím mají také dokazovat své osvětlené smýšlení o Božím řízení celé rány, důvěru v Boží péči při vykonávání svého povolání,

lásku k nemocným i věrné plnění svých povinností bez stranění osobám. Bůh je totiž dal ke službě nejen zdravým, ale i nemocným.

III. Mají odnaučit vrchnost i lid tvrdému, krutému zacházení s lidmi zasaženými morovou nákazou. Mají je laskavě poučovat a nevymlouvat se na to, že je to už zaběhlý zvyk, že je to nařízení úřadů a že se lidé stejně nedají napravit. Je třeba víc ctít Boha a jeho příkázání než lidská ustanovení, aby ani nás nepostihla Boží pomsta. Kdyby totiž v této věci neplnili své povinnosti, jistě by nezůstali bez hříchu. Bůh by je považoval za němé psy, kteří neumějí štěkat, a museli by vydávat počet ze všech duší, jež hynou nebo jim někdo ubližuje.

Vrchnost by pak v době morové nákazy měla:

1. Nepokoušet se dát Pánu Bohu přes ruku tím, že by se snažila zahnat morovou ránu špatnými prostředky a bránit se tak Boží metle. Těžké je vzpírat se proti bodcům a bojovat s Bohem; spíš by měli jako David s pokorou, pokáním a modlitbami bojovat za poddané jakožto za své ovce (2S 24,17). Vrchnost má tedy v této době:

2. Pilněji a častěji navštěvovat bohoslužby a přimět k tomu i své poddané.

3. Nepovolovat chození po hostinách, trzích a zbytečné toulání; naopak má zakázat schůzky v hospodách, společné hry i poplašné zvěsti.

4. Pečovat o to, aby měli jejich poddaní snadný přístup k lékařské péči, i kdyby kvůli tomu bylo třeba udělat veřejnou sbírku. Jestli vrchnost obvykle pořádá veřejné sbírky mezi poddanými kvůli potrestání zločinců, pak je také slušné, když je vyhlásí i kvůli záchraně života chudých, ale dobrých lidí.

5. Příkazovat, aby se poddaní navzájem neopouštěli.

6. Nařídít každému, aby se staral o členy své domácnosti a nevyháněl je z domu.

7. Nemocným, kteří by neměli nikoho, kdo by jim posloužil, zajistit něčí služby.

8. Dávat zvláště pozor na sirotky a vdovy a jejich záležitosti, aby nezůstali opuštěni a aby jejich věci nedošly k úhoně.

Rodiče a hospodáři mají:

1. Včas poskytnout dětem i služebnictvu prostředky, které je udrží při zdraví.

2. Nedovolit jim bezdůvodně vycházet z domu a toulat se tam, kde jich není zapotřebí.

3. Nemají však opouštět svou práci, řemeslo, obchod či prodejnu sloužící ostatním lidem a propadat zahálce.

4. Mají často nechat pálit kadidlo.

5. Neměli by žádného svého nemocného trpícího morovou nákazou vyhánět z domu, ale naopak ho dostatečně zaopatřit službou, léky, teplem, pitím i dalšími věcmi. Kdyby ho totiž Bůh chtěl zachovat naživu, může se s pomocí těchto prostředků opět uzdravit. Členy své domácnosti nemáme opouštět – vždyť apoštol říká, že „kdo se nestará o své blízké a zvláště o členy rodiny, zapřel víru a je horší než nevěřící“ (1Tm 5,8).

6. Kdyby někdo nechtěl nebo nesměl mít takového člověka v jedné místnosti se svou osobou i s dalšími zdravými, je povinen mu zajistit jiný teplý pokoj a všechny potřebné věci, aby v ničem neměl nedostatek.

7. Všechny své svěřence důsledně vést ke zbožnosti a často se s nimi modlit k Pánu Bohu.

8. Chovat se v domě čistotně.

9. Často mluvit s členy své domácnosti o smrti, aby se jí příliš nebáli, ale křesťansky se na ni připravovali.

Jak je třeba se v době morové nákazy chovat v obcích a ve městech, už nám na jiných místech podrobně popsali jiní lidé, takže to zde přeskočíme. Jen krátce zmíníme, že je třeba:

1. Nedovolit vylévání a vyhazování špíny a odpadků na náměstí, do ulic a na cesty, ale naopak:

2. Dát špínu, bláto a páchnoucí věci z náměstí a z ulic odklidit.

3. Dohlížet na řezníky, aby poráželi jen zdravý dobytek a nemocný utráceli.

4. Pivovarům přikázat, aby vařily pivo jen z čistého obilí a správně se o něj staraly.

5. Nedovolit nemocným chodit do lázní společně se zdravými, a naopak se je nepokoušet dokonce utopit!
6. Hluběji zakopávat mrtvá těla.
7. Mít v kašnách čistou vodu.
8. Dobře a bohatě zásobit lékárnou.
9. Zajistit pro všechny na obecní náklady lékaře i ranhojiče.
10. Zakázat zbytečné noční i denní toulání po ulicích, popíjení v hospodách a podobné schůzky.

Třetí část

Jak se máme chovat ke křesťanům, které zasáhla nebo i usmrtila morová nákaza?

Je zřejmé, že lidé se v různých zemích a křesťanských obcích chovají k lidem postiženým či zabitým morovou ranou také různým způsobem. My se však na to nechceme ohlížet a hodláme se řídit podle způsobu, který se bude co nejvíc blížit učení Písma svatého a příkladům, jež nám předkládá.

Takže si ukážeme:

Za prvé, jak se máme chovat k nemocným, které postihla Boží morová rána?

Za druhé, jak se chovat k těm, kdo na tuto ránu zemřeli?

V obou případech po křesťansku, protože i my i naši bližní jsme křesťané.

Po křesťansku se chováme, když s nimi jednáme podle Kristova učení. Kristus chce, abychom se milovali navzájem (J 15,12–13), a to tak, abychom byli ochotni položit život za své bratry (1J 3,16). Samozřejmě máme mít také soucit s trápením druhých lidí a být k sobě navzájem laskaví a milosrdní (1Pt 3,8; Ef 4,32). Kdyby se tohle nedělo, nebyla by to žádná láska k bližnímu ani poslušnost Kristovým příkazům. Vždyť apoštol říká: „Má-li někdo dostatek a vidí, že jeho bratr má nouzi (to zahrnuje i jakoukoli nemoc a bolest, či dokonce smrt), a bez soucitu se od něho odvrátí – jak v něm může zůstat

Boží láska?“ A dodává: „Dítky, nemilujme pouhým slovem, ale opravdovým činem“ (1J 3,17–18).

Jak tedy nemocnému bližnímu dokážeme, že se k němu chováme po křesťansku?

1. Když jej budeme zahrnovat do počtu lidí vykoupených Kristovou krví a považovat ho za spolubratra, tj. že není a nebude zatracen, i kdyby zemřel na vředy a boláky. Vždyť „umře-li spravedlivý třeba předčasně, dojde odpočinutí“ (Mdr 4,7). Zde se nevyklučuje žádný druh smrti a rozhodně se mluví o náhlém skonu.

2. Když budeme mít srdečný soucit s jeho trápením.

3. Když ho nezbavíme lidské společnosti.

4. Když mu včas zajistíme léky, lékaře i službu.

5. Když mu neodepřeme pokrm, nápoj ani teplo.

6. Když ho budeme povzbuzovat Božím slovem a upevňovat v důvěře v Boží milost.

7. Když mu nebudeme odpírat kněze ani církevní služby.

8. Když se budeme horlivě modlit k Pánu Bohu za uzdravení jeho duše i těla (Jk 5,14).

9. Když budeme snášet jeho hrubé jednání a slova i neslušné způsoby, a pokud možno si je budeme vykládat po dobrém (Ef 4,2). Nemáme se ohlížet na to, jestli si naši péči zasloužil nebo jestli se nám za ni odmění, ale pouze na Kristovu vůli a od něj slíbenou odměnu (Mt 25,36.40). Vždyť i nemocný je naším údem a údem Kristovy církve, stejně jako my je vykoupený a posvěcený Kristovou krví, jeho tělo je chrámem Ducha svatého a Bůh ho stráží jako zřítníci svého oka, jako svůj klenot a obraz. Když mu někdo provede něco zlého a potupného nebo mu naopak prokáže dobro, Bůh si to vezme osobně a chystá se, že za to lidem v soudný den poděkuje i odplatí. Proto jim také dává a posílá své svaté anděly jako služebníky i svědky, kteří ví, jak se k nim kdo choval. Z toho vidíme, že kdo se k nemocným lidem chová nekřesťansky, těžce hřeší proti Bohu i proti lásce, ale i proti svým povinnostem a samotným těm lidem. Nekřesťansky se pak k nemocným chovají všichni, kdo s nimi zacházejí podle svého

rozumu a úsudku či domněnek nebo příkladu některých dalších lidí – například podle toho, jak to měli ve zvyku pohané, kterým scházelo Boží slovo. Křesťané tak ale nemají jednat, protože měřítkem jejich činů je Boží slovo, jímž se mají ve všem řídit – i při péči o své nemocné.

Nekřesťansky tedy s nemocnými zacházejí všichni:

1. Kdo jim nedopřejí pobyt ve vlastním příbytku, který jim dal Bůh.
2. Kdo je vyhánějí z lidské společnosti mezi dobytek, polní zvěř a do lesů.

3. Kdo jim odpírají hojivé, posilující a život zachovávající prostředky i lidi, kteří by jim dokázali posloužit. Když je takto nechávají venku v zimě, na dešti, za špatného počasí či na větru, neoblečené, neošetřené, v chladu, smradu a mezi červy, často jim tím sami přivodí smrt.

4. Kdo si je oškliví a už zdálky se jich štítí a vyhýbá se jim i všem, kdo jim slouží.

5. Kdo chovají vražednou nenávist k lidem, o nichž se domnívají, že skrze ně přišla nebo by mohla přijít nákaza, a vraždí je (jak nám ukazují některé příklady) nebo aspoň nepokládají za hřích, když je někdo zavraždí. Vyhánějí je pryč, stílejí po nich a neslitují se ani nad poctivým, zšedivělým, zesláblým starcem, ani nad nevinným, neduživým dítětem.

6. Kdo jim odpírají veškerou útěchu, vyučování i upevňování v jistotě spásy nabízené v rámci církevních služeb. Pomáhají tak satanu, aby je přivedl k zoufalství a k pochybnostem o Boží lásce k nim i o vlastním spasení.

Takové chování k lidem zasaženým a postiženým morovou ranou je neslušné a nekřesťanské – poznáváme to podle toho, že vše, co se jim v takových případech děje, se děje proti zjevné Boží vůli. Nejenže Bůh nikde nic podobného ani jediným slovíčkem neporučil, ale naopak takovou tvrdost k bližním přísně zakázal – a tak ji také u nekajících lidí nenechá bez trestu. Aby to nikdo nezlehčoval a nemohl se vymlouvat, dokážeme to z Písma svatého.

1. Bůh nedovolí vzít chudákovi chleba. Když to někdo udělá, počítá mu to jako vraždu, protože (prý) „chleba, to je živobytí nuzných“ (Sir 34,21). A nejsou snad léky, teplo, služba a pohodlí živobytím nemocného? Bůh tedy nedovoluje, aby se mu to vzalo.

2. Bůh tvrdě odplácí těm, kdo zbitému přidávají další rány (Ž 69,27; Iz 58,4). I když on sám někoho bije, nechce, aby ho lidé bili také a ještě mu přidávali trápení. Naopak chce, aby mu prokázali milosrdenství (Iz 47,6; Za 1,15). A právě ti, kdo nemocného člověka zbavují všeho pohodlí a zacházejí s ním tvrdě, jen zasazují zbitému další rány.

3. Bůh nechce, aby byli nevinní lidé vyháněni ze svých domů nebo v nich zbavováni pohodlí. A tohle bezdůvodné vyhánění nemocných snad není hřích proti Boží vůli (Mi 2,9)?

4. Bůh přikazuje, abychom za nemocnými chodili a navštěvovali je (Jk 5,14). Kdo to tedy nedělá, ale naopak zakazuje, těžce hřeší a zbavuje se Božího požehnání na posledním soudu.

5. Bůh zakazuje nenávist k bližním a pokládá to za vraždu (1J 3,15). Tady se však prosazuje a posiluje nenávist k nemocným, když se vyhánějí, nesmí se jim posloužit ani nemohou v případě potřeby zajít mezi lidi. Tak dochází k tomu, že se opouštějí i nejbližší přátelé, spojení k věrnosti a nerozlučnosti přirozeným i Božím zákonem a vzájemnými sliby, a stávají se z nich křivopřísežníci.

6. Bůh přikazuje zachovávat právo a milovat milosrdenství vůči bližním (Mi 6,8). Tady se však dělají soudy bez milosrdenství (pokud k nim tedy vůbec dojde). Že je to hřích a říká si o Boží odplatu, nám dosvědčí svatý Jakub (2,13).

7. Bůh nedovoluje činit zlo, aby přišlo dobro. Vyhánění nemocných se sice děje s tím úmyslem, aby přišlo dobro, tj. aby se nenakazili další lidé, ale samo o sobě je zlé, protože tato opatrnost nezůstává bez hříchu. Lidé se v tom podobají jednomu panskému poddanému, který zahlédl, jak přichází rychtář jeho pána, aby někoho z poddaných zavřel do vězení. Pomyslel si: „Určitě si jde pro mě,“ a v srdci si řekl: „Než bych se nechal zavřít, to se radši budu bránit.“ A tak se do něj pustil, bil ho hlava nehlava a málem i zabil. Co na tom bylo rozumné-

ho a jak si tím posloužil? Samozřejmě nijak. Vždyť vůbec netušil, jestli si rychtář jde pro něj nebo pro někoho jiného. A i kdyby šel pro něj, jen si tím přitížil. Předtím mohl vyváznout bez trestu, ale takhle si ho vysloužil tím, že sáhl na panského rychtáře. Podobné je to i zde: nikdo netuší, jestli Pán Bůh právě kvůli němu vložil na nemocného tu nemoc, aby se od něj nakazil nebo aby se od něj nakazil někdo jiný? Nebo jestli to udělal jen kvůli samotnému nemocnému? Přesto však na něj udeřil, vyhnal ho a umořil a zabil ho zimou i hladem, což rozhodně neměl dělat.

8. Bůh přikázal zvednout i dobytče, které kleslo pod svým břemenem (Ex 23,5). Máme tedy povinnost udělat totéž i pro člověka sraženého nemocí – ne abychom ho ještě dorazili, jak to dělají ti, kdo nemocné vyhánějí a odpírají jim veškerou pomoc, která by jim mohla posloužit ke zdraví.

9. Bůh přikázal, abychom svého bližního soudili spravedlivě (Lv 19,15). Když se však s lidmi, kteří onemocněli vředy a boláky, zachází hůř než se zločinci, je to spravedlivá věc? Vždyť je to jen obyčejná krutost. Zločince dají do tepla, zajistí mu jídlo i pití, povolí mu, aby za ním přišly návštěvy, mluvily s ním, posloužily mu i něco daly, pečlivě zvažují jeho provinění i zasloužený trest, umožní mu obhajobu, a pokud má čím dokázat svou nevinu, vyslechnou si ho. Nakonec veřejně vyhlásí jeho zločin i trest, který si zasloužil, a pustí k němu kněze, aby mu posloužil a vyprovodil ho na smrt. A tady máme dobrého člověka, bezúhonného, zbožného, který nic zlého neudělal, ale věrně sloužil Bohu i obci, a máme s ním zacházet a jednat tvrději než se zločincem? Sluší se ho vyhánět a zavírat, mořit hladem, žízní a zimou, zakázat mu návštěvu lékaře, kněze i sluhy, a kdo by za ním zašel nebo mu posloužil, také ho hned vyhnat? Ani se nezeptat, jestli se opravdu nakazil morem, nevyslechnout si jeho obhajobu ani prosby, ale hned ho hnát pryč? Něco takového se snad nemá počítat za hřích a nespravedlnost? „Pokutovat spravedlivého není dobré,“ říká jasně Písmo a Hospodinu je ohavností, když někdo odsoudí spravedlivého (Př 17,15.26). Měli bychom se bát, aby ty, kdo

neprokázali milosrdenství, nakonec také nečekal soud bez milosrdenství (Jk 2,13).

10. Bůh chce, abychom si všichni navzájem v lásce sloužili (Ga 5,13). Nechce tedy, aby se zakazovalo sloužit nemocným, jak to dělají ti, kdo nemocné vyhánějí nebo zavírají, a nedovolí ostatním, aby jim přišli posloužit, ani to neudělají sami.

11. Bůh si ponechal moc nad každým člověkem, aby ho řídil podle své vůle (Mt 20,15). Když tedy tihle vyhánějí nakažené lidi a hubí je zimou, hladem, střelením i pálením, opovážlivě a nesmyslně sahají Bohu na jeho práva. Navíc takovými způsoby jasně dokazují, že Boží moc nenávidí a hodlají ji svou tvrdostí přemoci. Neurážejí tím snad Boží důstojnost a nehřeší proti Bohu? Dělal snad totéž David, když mu Hospodin bil morem jeho lid? Ne. Naopak se horlivě modlil k Bohu, a to pokorně, aby Bůh sám zrušil to, co na lid vložil.

12. Bůh nebude trestat syna za otcovu nepravost (Ez 18,20). Nenechá tedy kvůli nemocnému člověku vyhnat do nepohodlí a na smrt i zdravého.

Zkrátka, takové zacházení s lidmi zasaženými morovou ranou je ohavné a má ošklivé důsledky. Ruší se tím dobré učení o Božím řízení v životě, zdraví i lidských nemocech, ničí se důvěra v Boží prozřetelnost a péči i zbožná a synovská bázeň před Bohem. Naopak se posilují špatné názory na tyto nemoci a umírání na ně. Lidé si mohou začít myslet, že se to děje samo od sebe, že Bůh nic nevidí, nic ho nezajímá a nechává celé stvoření, aby si dělalo naprosto, co chce. Že se nestará o svůj obraz v lidech, ale dopouští, aby je leccos hubilo a zabíjelo, a sám to navíc nemůže či neumí zarazit, pokud mu v tom lidé nepomohou. Nebo že lidé sami mohou za to, že to přichází, a pokud bude člověk chtít, může se tomu vyhnout. Nebo že člověk, kterého nemoc zasáhne, je horší než jiní a nelíbí se Bohu. Navíc tím umožňujeme ďáblu, aby vyhnané lidi pokoušel a dovedl je až k zoufalství i k dalším zlým věcem. A konečně se tím zabíjejí lidé a pustoší celé obce a vesnice. Vždyť mnozí by se možná i uzdravili, kdyby zůstali doma a měli náležitou péči. Jenže takhle jsou vyhnáni venku a umírají spíš žalem, hladem, žízní a zimou než na samotnou nemoc.

Dále si potřebujeme ukázat, jak se máme chovat k mrtvým tělům postiženým boláky a vředy.

Také jediné po křesťansku. Po křesťansku se zachováme, když:

1. O nich budeme smýšlet tak, že ti, kdo věřili v Božího Syna a vytrvali ve víře až do smrti, svatě zesnuli v Pánu a jejich duše se dostaly do nebe. Také jejich těla budou vzkříšena a budou odrážet jas slávy Pána Ježíše.

2. Budeme s jejich těly nakládat stejně slušně jako s těly ostatních křesťanů. Takže je připravíme k pohřbu, vyprovodíme je, popláčeme si nad nimi, položíme je do hrobu, zakopáme a svěříme je Pánu Bohu, aby je ochránil i vzkřísil (Ž 34,20). A to proto:

a. Že v sobě nesli Boží obraz.

b. Že byli posvěceni Kristovou krví.

c. Že byli chrámem Ducha svatého.

d. Že až do smrti vytrvali v křesťanské víře.

e. Že jsou Božími semínky, která byla ukryta do země, aby na nich Bůh při vzkříšení prokázal svou moc.

f. Že si to zasloužili svým životem, ať už politickými či církevními službami.

Nekřesťansky tedy s mrtvými těly nakažených lidí zacházejí ti:

1. Kdo je nepřipraví k pohřbu.

2. Kdo je čestně nevyprovodí do hrobu.

3. Kdo je po smrti vyvezou jako nějakou mršinu na káře nebo jako zločince na kolečku a někde je rychle zakopají. Když je háky či provazem stáhnou do nějaké jámy a ledabyle je zahrnou hlínou, stává se, že je vyhrabou svině a psi a odtáhnou je jinam, takže nakonec zůstanou bez pohřbu.

4. Kdo se víc než rasa, biřice a kata štítí člověka, který jim poskytl aspoň tu poslední službu, a oškliví si ho.

5. Kdo na takových pohřbech nepovolují zvonění, což je obřad všeobecně používaný v celém křesťanství.

6. Kdo u takových lidí vynechávají pohřební kázání, zbavují je tím náležitého svědectví a živým odpírají potřebné poučení, napomenutí i útěchu. Vždyť právě tehdy to bývá nejvíc potřeba.

7. Kdo po smrti pálí jejich šaty a někdy i těla s celými domy či chalupami. Jak hrozné barbarství! Co tím o sobě takoví lidé prozrazují?

a. Že nejednají jako křesťané, ale jako pohané, protože se k těm mrtvým tělům chovají pohanským způsobem. Jak se pohané v této věci chovali, nám krásně ukazuje historie (Eusebios, Lib. 7, kap. 22).

b. Že si o lidech zemřelých na nemoc nemyslí, že se líbili Bohu a jsou spaseni. Naopak tvrdí, že je bolesti a nemoc, jež je umořily, zbavily ospravedlnění získaného vzácnou krví Beránka Ježíše Krista, zpečetěného jeho dílem a přijatého skrze víru, i posvěcení Ducha svatého. Vždyť kdyby si o nich mysleli, že jsou jejich těla i tak ospravedlněna a posvěcena, jejich svědomí by jim určitě nedovolilo, aby s nimi takhle zacházeli. Takto si však vůbec neváží Božích spasitelných darů, jimiž Bůh ty mrtvé za života obdařil.

c. Ukazují na sobě, že vůbec nevěří Bohu, že by je ochránil před nemocí a smrtí, kdyby u mrtvých vykonali svou povinnost podle jeho vůle a čestně pohřbili křesťanské tělo.

d. Také se zdá, že se za tím skrývá jakási pověra. Jako by, kdyby dali zvonit na pohřeb takových těl, měly dostat vředy i ty zvony a od nich se nákaza rozšířila všude, kam by dolehl jejich zvuk.

Všem těmto zlým věcem by se dalo předejít, kdyby v tom služebníci a správci věrně vykonávali své povinnosti a vyváděli vrchnost i lid ze zlých a nekřesťanských zvyků. Protože však mlčí a mlčením vše schvalují, tak se zlo rozmáhá. Předně je tedy třeba, aby kněží, lid i vrchnost činili pokání, ať je nezasáhne Boží odplata.

1. Snad mohou namítat: My těmito zvyky, které zachováváme v případě nemocných lidí, nepácháme žádnou krutost. Jde nám jen o to, aby se nenakazili zdraví.

Odpověď: A čemu se má říkat krutost, když ne tomuhle?

1. Vyhnat člověka z vlastního domu, i když nijak zjevně nezhřešil proti Bohu ani proti vrchnosti.

2. Nemocného zbavit tepla, léků i služby ostatních, takže kvůli tomu leckdo propadne zoufalství a třeba i přijde o rozum, někoho v zimě

přepadnou křeče a kvůli tomu umře a mnozí umírají hladem i žízní. To snad není krutost?

3. A i kdyby tam měl vše potřebné, oddělit tím člověka od ostatních lidí a poslat ho na pole, do lesa mezi zvěř a dobytek, odloučit ho od Božích spasitelných služeb, které v té době potřebuje víc než kdy jindy, a vyhnat ho na samotu, kde k němu bude mít ďábel volnější přístup, když tu není nikdo, kdo by ho mohl napomenout? Duch Boží tomu dobře rozuměl a trefně napsal: „Běda samotnému, který upadne; pak nemá nikoho, kdo by ho zvedl“ (Kaz 4,10).

4. Zastřelit takového člověka, zapálit s ním i jeho boudu či chalupu jen proto, že ho Bůh postihl tou ranou. Spálit ho tam buď nemocného živého, nebo mrtvého. Co je tedy tyranství, když ne tohle?

Kdo říká, že to dělá, aby se nenakazili zdraví: Opravdu je to dobrá výmluva? To se víc staráte o lidi než o Boha? Copak svou moudrostí a mocí dokážete lidi ochránit před vředy a boláky? Jste snad silnější než Bůh? Nebo vám Bůh řekl, že skrze toho člověka, jehož vyháníte, bude někdo nakažen? Víte snad, že když onoho vyženete, ostatní už budou před vředy v bezpečí? Přikázal vám to Bůh a ukázal vám takový způsob zahánění moru, že vyženete jednoho nevinného tou ranou od Boha postiženého, abyste zachránili mnoho zdravých? Nebo kvůli jednomu nakaženému zbavili mnoho zdravých lidí pohodlí a přivedli je do nebezpečí? To je přece Kaifášova moudrost, aby jeden člověk zemřel za lid! Ale kde to přikazuje Bůh?

II. Namítnou snad podruhé: Není dobré úmyslně lézt do nebezpečí, vždyť kdo miluje nebezpečí, také v něm zahyne. A tohle není nebezpečí, kdybychom trpěli nemocného mezi zdravými?

Odpověď: Jiná věc je jít do nebezpečí a jiná, když vás nebezpečí samo vyhledá. Podobně jako je jiná věc se náhle ocitnout v obleženém městě a jiná, když do něj chcete vstoupit. Navíc zdraví, kteří se dobře ochrání silnou vírou a správnými prostředky, nejsou zdaleka v takovém nebezpečí a mohou mít naději, že je Bůh zachová. Naopak ten, kdo už je postřelený, může klidně zemřít, jestli se o něj ne-

postaráš. Nevíš snad, co Bůh slibuje? Jak svým andělům v dobách moru přikazuje, aby dávali pozor na ty, kdo se bojí Boha? Aby je chránili před úrazem na všech jejich cestách? Takže jestli plníš povinnosti lásky, kterou nám přikázal Bůh, a jdeš po své cestě, neboj se. Pokud však od ní odcházíš a scházíš z cesty, boj se, že tě opuštěného zasáhne letící šíp. A i kdyby tě nemoc zasáhla, můžeš se utěšovat, že tě zastihla na cestách tvého povolání. Můžeš tedy od Boha s veselou myslí očekávat buď pomoc a vysvobození, nebo aspoň povolání ze světa v dobré naději. Kdežto pokud pro vlastní záchranu opustíš svého bližního, budeš mít v životě i ve smrti špatné svědomí.

III. Můžou však mít i třetí námitku: Bůh přikazoval, aby malomocné lidi vyháněli z přítomnosti čistých. Tahle nemoc s vředy a boláky se tomu podobá, ale je mnohem těžší a rychleji připravuje lidi o život. V takovém případě máme nakažené lidi oddělit od společnosti.

Odpověď: 1. Tam, kde není zjevný Boží zákon, si ho nemáme sami a v rozporu s dalšími zákony vytvářet. Bůh tehdy, když vydával zákon o malomocných, věděl o lidech trpících vředy, ale přesto o nich nevydal žádné příkazy.

2. Navíc se dnes s těmito nemocnými nejedná stejně, jak se ve Starém zákoně zacházelo s malomocnými. Tam měli pečlivě posoudit, jestli je člověk nemocný, a až pak ho prohlásit za malomocného. Dnes se často vyhánějí lidé bez jakéhokoli prošetření. Tam mohli s malomocnými mluvit a pečovat o ně, a dokonce jim ani nebránili, aby zašli k sobě domů či do města mezi lidi a mohli spravovat své záležitosti; tady se to nepřipouští.

3. Malomocenství nebyla nemoc, která by člověka hned srazila a zabila. Lidé s tou nemocí často žili mnoho let a nemocní tedy mohli chodit a sloužit si navzájem. Ale vředy a boláky člověka srazí, takže mu zeslábnou údy, selhává mu paměť i úsudek a neobejde se bez lidské pomoci. Z toho jasně vidíme, že Bůh nám o lidech postižených vředy nedal žádný zvláštní příkaz. Neporučil nám, abychom je vyháněli nebo opouštěli, a to právě proto, že si sami nedokážou pomoci.

Nemáme se tedy snažit být moudřejší než Bůh a vytahovat na postižené morem Zákon; vždyť se to ani ve Starém zákoně nikde nedělá.

4. Malomocenství byla nevyléčitelná nemoc a bylo zbytečné používat k jejímu vyléčení jakékoli prostředky. Naopak dobře víme, že vředy a boláky jsou vyléčitelné bolesti. Těmto nemocným tedy nemáme odpírat žádnou hojivou léčbu. Že to tak Bůh chce, nám vysvětluje na příkladu nemocného krále Chizkijáše. K tomu chodili lidé, sloužili mu, nechali ho v jeho domě a na vřed mu dávali obklady. Králi Azarjášovi, postiženému malomocenstvím, podobné věci nedopřáli, ale postavili mu k bydlení oddělený dům (2Kr 15,5).

5. Malomocenství býval obvykle Boží trest uložený lidem za jejich hříchy. Takoví lidé se tedy vyháněli ze stanů i kvůli zpřísnění trestu za hřích, nejen proto, aby nenakazili ostatní (Nu 5,2). Vředy a boláky však postihují i zbožně jednající lidi, jejichž hříchy jsou přikryty Kristovou krví. Bolest jim tedy není uložena jako trest za jejich hříchy, ale z jiných důvodů, jichž jsme se dotkli výše. Neměli bychom s nimi proto zacházet stejně potupně jako s malomocnými.

IV. Někteří uvádějí ještě čtvrtou námitku: Máme tady takový zvyk a považujeme ho za prostředek, který dokáže zabránit moru v šíření.

Odpověď: Každý zvyk bez pravdy je jen zastaralý blud. Práví křesťané by neměli používat jako pravidla pro svá rozhodnutí kdejaké obyčeje a zvyky, ale samotný Boží zákon, který měl mít každý izraelský král u sebe a řídit podle něho své poddané (Dt 17,18). Když to králové či království nedělali, ale řídili se svým rozumem a příklady okolních národů, Bůh jim tvrdě a přísně domlouval, hrozil jim a chystal odplatu. Takže kdyby nějaké nařízení králů i království zjevně odporovalo Božímu nařízení, nemají to učitelé přejít mlčením, ať se to někomu líbí, či nikoli. Naopak se má říct: „Boha je třeba poslouchat, ne lidi“ (Sk 4,19; 5,29). Jak jsme si ukázali, tento zvyk odporuje mnoha Božím příkazům a nemá se tedy zachovávat. A že se říká, že právě tento zvyk je prostředkem, který zažene morovou ránu? Na to odpovídáme: I kdyby to vypadalo i tomu tak bylo, že by

se někde takto povedlo zahnat mor, nemáme se podle toho řídit, protože to odporuje Božím měřítkům a jeho vůli, jak jsme podotkli výše. Nemáme totiž činit zlo, aby přišlo dobro. Vždyť i pohané zaháněli mor svými čáry a kouzly i pověřivými oběťmi svým nebohům a ne jednou se jim to podařilo. Měli bychom je v tom tedy následovat? To ať nás ani nenapadne!

Jistě se také stává, že si člověk zachová dobrou živnost a nijak netrpí nouzí, když opustí své strádající bližní a nedělí se s nimi o svůj chléb, který schraňuje jen pro sebe a svou domácnost, a zanedbává i další povinnosti, jež mu ukládá křesťanská láska. Můžeme z toho snad usoudit, že jedná dobře a že se nemá za co stydět? Vždyť přece vidíme a zkušenost nám potvrzuje, že díky tomu něčí živnost dobře prospívá, že on sám netrpí žádnou nouzí ani mu nehrozí chudoba! Křesťanská láska nás však učí něčemu jinému, než abychom se vyhýbali takovým těžkostem a nebezpečím a mysleli si, že to můžeme ve vši slušnosti a spravedlivě udělat, pokud si tím zachráníme vlastní dobré bydlo a vyhneme se různým potížím i riziku.

Zkušenost nám také ukazuje něco jiného, než co se říká. V místech, kde se tento zvyk zachovává, se totiž nakonec vylidní víc vesnic a městeček než tam, kde ho nemají – což nám potvrzuje mnoho příkladů. Děje se to proto:

1. Že Bůh bere lidi krutým vrchnostem, aby neměly koho tyranizovat. A když nedovolili sloužit nemocným, trestá je tím, že oni sami také nebudou mít nikoho, kdo by jim posloužil.

2. Že Bůh nechce lidem zachraňovat životy a uzdravovat nemocné zázračným způsobem (mluvíme o obecném Božím řízení), ale skrze prostředky, jež k tomu účelu ustanovil. Dobrý příklad najdeme v plavbě sv. Pavla do Říma: Bůh ho během bouře na moři utěšoval, že nikdo z těch, kdo se s ním plaví na lodi, nezahyne – zničena bude jen samotná loď. Když však chtěli námořníci utéct z lodi, Pavel řekl důstojníkovi: „Nezůstanou-li oni na lodi, nemáte ani vy naději na záchranu.“ Pročpak? Ne proto, že by je Bůh nemohl zachránit, ale protože to nechtěl udělat jinak než skrze existující prostředky, tj. službu

námořníků. Zde se děje totéž. Vyhnaní lidé přijdou o teplo, pomoc, léky, jídlo i pití, takže se nemohou zachránit a umírají. Zatímco kdyby jim doma zajistili všechny nutné prostředky, spousta z nich by se uzdravila. A tak jasně vidíme, že to, co se nám předkládá jako dobrý prostředek k zahnání moru, je jen hloupá zástěrka zbytečného strachu a bezohlednosti – a navíc to vede k dalším úmrtím i šíření moru. Církevní správci a učitelé jsou tedy povinni tu věc pečlivěji rozesuzovat podle Písma svatého a pilně vyučovat své posluchače Božímu slovu, aby rozuměli Božímu moudrému a mocnému řízení morové rány. Musí je také učit, jak se mají v době morové nákazy stavět k Bohu i k nemocným lidem. Nejen proto, aby se sami nenakazili, ale aby neuráželi Boha, nekřivdili nemocným a pro samou péči o ochranu těla neuškodili svým duším.

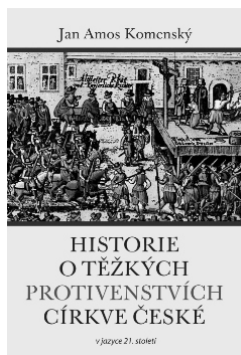
Mají také kárat nemilosrdné jednání s lidmi postiženými Boží morovou ranou. Nesmí ho přehlížet ani u vrchnosti a úředníků, ani v domácnostech u rodičů, hospodářů a manželů. Nesmí se na nic vymlouvat, ani na to, že by je stejně nikdo neposlouchal, ani že všechny stejně nenapraví. Jistěže nenapraví ani všechny modláře, opilce a lakomce, ale stejně o nich kážou a vytýkají jim jejich hříchy. Podobně tedy mají jednat i zde a nesmí se vůbec ohlížet na to, jestli se tím zalíbí lidem. Spíš by měli myslet na to, aby nestavěli lampu pod nádobu (Mt 5,15), nebrali lidu Boží slovo, neposkvrnili se cizími hříchy a nedali Bohu důvod, aby je volal k zodpovědnosti za něčí krev (Ez 3,18). Kéž jim k tomu dá milosrdný Bůh svou moudrost i požehnaní, amen.

Z naší kratičké zprávy, kterou jsme sepsali o morové nákaze, mohou všichni snadno pochopit, že když chceme my, Čechové, křesťanští pečovat o lidi postižené morovou ranou a sloužit jim, nedopouštíme se žádné neslušné opovážlivosti ani všetečné lehkomyšlnosti. Naopak tím plníme svou křesťanskou povinnost, k níž nás sám Pán Bůh zavazuje svým slovem. Přitom chceme mít správné názory na Boží řízení morové rány a při vykonávání jeho vůle se rádi s plnou

důvěrou svěříme do jeho moudré péče. S tímto zbožným, prozíravým a skutečně křesťanským rozhodnutím můžeme mít pokojné a čisté svědomí, a také víme, že vše, co děláme, děláme z víry v Boha a jeho slovo. Máme tedy i spolehlivou a neklamnou naději na zaslíbenou odměnu, kterou nám dá Pán Ježíš, až na posledním soudu před celým světem prohlásí: „Hladověl jsem, a dali jste mi jíst, žíznul jsem, a dali jste mi pít, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě atd. Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratrů, mně jste učinili. Pojdte, požehnání mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa“ (Mt 25,34–36.40).

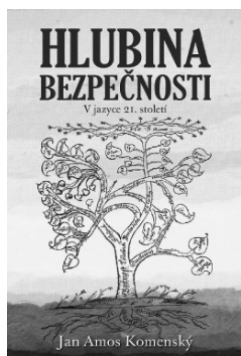
A tak žádáme vás všechny, milé křesťany a bratry v Pánu, abyste námi nepohrdali pro milosrdné skutky, jimiž pomáháme lidem zasaženým morovou ranou, neuráželi nás, neobviňovali nás neprávem z všetečnosti a opovážlivosti, a tím nehaněli nejen nás, ale i Boha. Vždyť tomu, čeho se držíme, neodporuje ani jediné slovíčko Starého či Nového zákona. Ba naopak, tentýž zákon a Boží slovo to chválí a přikazuje. Spíš se nechejte ne od nás, ale od samotného Boha a z jeho slova vyučit, jak mít milosrdné a soucitné srdce, jež se dokáže sklonit ke svým nemocným i mrtvým spolukřesťanům a přátelům. Ať vám v tom pomůže všemohoucí Bůh a je v tom všem s vámi. Amen.

„Chce-li někdo umíněně na tom trvat, tomu říkám: Není to obyčejem ani u nás, ani v ostatních církvích Božích“ (1K 11,16).

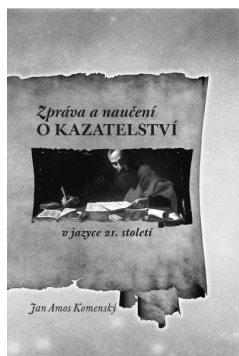
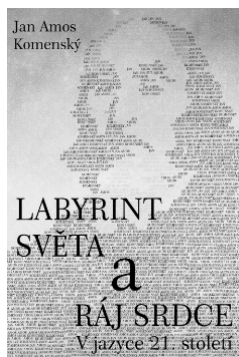
Síla naděje evangelia byla vždy připomínkou, že Bůh je svrchovaným vládcem. Jeho jednání v historii církve, která putuje bezbožným světem, je potřeba mít stále před očima. Proto Komenský a další bratři sestavili tuto knihu. Aby povzbudili nás, jejich následovníky, ve víře v Krista Ježíše. Tvrdé pronásledování po Bílé hoře vyneslo na světlo svědectví o Boží věrnosti i vytrvalosti svatých. Také nás Bůh vyzývá k věrnosti evangelium.

Jak poutník hledající smysl života projde všechna zákoutí světa, aby nakonec zklamán světem našel v pokoji svého srdce Spasitele Pána Ježíše Krista. Nejznámější a slavné dílo Jana Amose Komenského je převedeno do moderní češtiny a proto mu můžeme dobře rozumět. Tato kniha je v našem vydavatelství nejprodávanější.

Komenský je dobrý znalec nejen Písma samotného, ale také lidské duše, lidského života i lidského soužení. Zná dobře lidská pokušení i lidské touhy. Jeho srdce bylo srdcem pastýře Kristových beránek, který hledá pro Boží ovečky cestu na bezpečná místa, na klidné pastviny u pokojných vod. Jeho cílem je najít střed, hlubinu svého vlastního života, která může být v plnosti odhalena jenom tehdy, když všechno dospěje na své místo a neklidné srdce člověka spočine v Bohu.

Jan Amos Komenský ve své praktické knize vysvětluje, jak připravovat biblická kázání. Na klíčových verších Písma (např. Jan 3,16) objasňuje základní biblické pravdy. Pečlivě je rozebírá, a tak nás přivádí k porozumění evangelium a jeho zdroji ve všemohoucím Bohu. Vyzdvihuje přitom nádherné Boží vlastnosti, zásluhy Syna i Ducha svatého. Právě proto je kniha vhodná nejen pro kazatele, ale i každého čtenáře, který touží po porozumění Božímu slovu.

Jan Amos Komenský
KRATICKÁ ZPRÁVA O MOROVÉ NÁKAZE
V jazyce 21. století

Původní název
Zpráva kratičká o morním nakažení

Do jazyka 21. století převedl: Lukáš Makovička
Korektury textu provedla: Anna Lauková
Typografickou úpravu a sazbu provedl: Jaroslav Kernal
Biblické citace jsou převzaty z Českého ekumenického překladu,
vydala Česká biblická společnost, 1995

Vydání první, 2020
Tisk: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o., Praha
Návrh obálky: Ethics s. r. o., Ostrava
Vydala Poutníková četba, z. s.
Žandov 85, 403 39 Chlumec

ISBN 978-80-87606-39-1

Knihy nakladatelství Poutníková četba
žádejte u svých knihkupců nebo na adrese:
Poutníková četba
Žandov 85, 403 39 Chlumec
e-mail: Poutnik@PoutnikovaCetba.cz

Knihy lze rovněž zakoupit v internetovém knihkupectví
Poutníková četba – Křesťanské reformované knihkupectví
www.PoutnikovaCetba.cz

Z naší kratičké zprávy, kterou jsme sepsali o morové nákaze, mohou všichni snadno pochopit, že když chceme my, Čechové, křesťansky pečovat o lidi postižené morovou ranou a sloužit jim, nedopouštíme se žádné neslušné opovážlivosti ani všetečné lehkomyšlnosti. Naopak tím plníme svou křesťanskou povinnost, k níž nás sám Pán Bůh zavazuje svým slovem. Přitom chceme mít správné názory na Boží řízení morové rány a při vykonávání jeho vůle se rádi s plnou důvěrou svěříme do jeho moudré péče. S tímto zbožným, prozíravým a skutečně křesťanským rozhodnutím můžeme mít pokojné a čisté svědomí...

ISBN 978-80-87606-39-1

9 788087 606391

Poutníková
Cetba